

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA CĂLIN ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI*

Conform art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale „Orice persoana are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

La originea cauzei se află trei cereri (nr. 25.057/11, 34.739/11 și 20.316/12) îndreptate împotriva României, prin care domnul Dumitru Leonard Călin, doamna Antonia Miruna Moldovan și domnul Andrei Marian Mihalcea au sesizat Curtea în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului, reclamând dreptul lor la respectarea vieții private, garantat de art. 8 din Convenție, cauzată de imposibilitatea legală de a introduce acțiuni în stabilirea paternității ca urmare a termenului de prescripție prevăzut de legea internă.

În fapt, reclamantii sunt copiii născuți în afara căsătoriei. La data nașterii lor, Codul familiei prevedea că acțiunea în stabilirea paternității copilului născut în afara căsătoriei aparține copilului și se pornește în numele său de către mamă, ori de reprezentantul lui legal, în termen de un an de la nașterea copilului său și în cazul în care mama copilului a conviețuit cu pretinsul tată, în termen de un an de la încetarea conviețuirii.

În prezentele cauze, acțiunile în stabilirea paternității nu au fost introduse de mamele reclamantilor în mod corespunzător, în termenul prevăzut de lege.

* Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Călin și alții împotriva României, C 25.057/11, C 34.739/11 și C 20.316/1, din 19 iulie 2016.

La 8 noiembrie 2007 a intrat în vigoare Legea nr. 288/2007 pentru modificarea și completarea Codului familiei care aducea completări articolului 60 cu un al patrulea alineat, ce prevedea că dreptul copilului de a introduce o acțiune în stabilirea paternității nu se prescrie în timpul vieții acestuia. Art. II din aceeași lege prevedea că dispozițiile acesteia, inclusiv cele privind acțiunea în stabilirea paternității copilului născut în afara căsătoriei, sunt aplicabile și în cazul copiilor născuți înainte de intrarea sa în vigoare.

Printr-o decizie din 9 decembrie 2008 Curtea Constituțională a declarat neconstituțional art. II din Legea nr. 288/2007. Instanța a decis că principiul neretroactivității legii nu permite aplicarea dispozițiilor noii legi în cazul copiilor născuți înainte de intrarea în vigoare a legii.

Circumstanțele specifice fiecărei cauze:

a) Prima acțiune în stabilirea paternității – cererea nr. 25057/11 – este introdusă în 2001, în temeiul dispozițiilor din Codul familiei în vigoare la data nașterii sale, la Judecătoria Iași față de R.R.L. În cadrul acestei acțiuni, R.R.L. a invocat prescrierea dreptului la acțiune al reclamantului întrucât aceasta nu fusese introdusă în termen de un an de la nașterea sa. Reclamantul a ridicat o excepție de neconstituționalitate a art. 60 din Codul familiei cu privire la termenul de un an prevăzut pentru introducerea unei acțiuni în stabilirea paternității. Prin Decizia din 6 mai 2003, Curtea Constituțională a respins excepția și a decis că termenul de prescripție este conform cu Constituția, ținând seama de necesitatea de a asigura securitatea raporturilor juridice și buna administrare a justiției. La 8 septembrie 2003, reclamantul a renunțat la acțiune.

La 6 mai 2008, în temeiul art. 60 alin. (4) din Codul familiei așa cum era prevăzut în Legea nr. 288/2007, reclamantul a introdus la Judecătoria Iași o nouă acțiune în stabilirea paternității față de R.R.L. Prin Hotărârea din 4 martie 2010, Judecătoria Iași a admis acțiunea și a constatat

că R.R.L. este tatăl reclamantului. Instanța și-a întemeiat hotărârea pe declarațiile martorilor ascultați și pe concluziile celor două expertize medico-legale care au constatat că există, între reclamant și R.R.L., asemănări specifice legăturii de filiație dintre tată și fiu.

R.R.L. a declarat apel împotriva hotărârii, susținând că rezultatele expertizelor nu erau fiabile, că nu avusese nicio relație cu mama reclamantului și că actualul proces, pornit după atât de mult timp de la nașterea copilului, i-a cauzat neplăceri în plan personal și social. Prin Hotărârea din 25 octombrie 2010, Tribunalul Iași a respins apelul lui R.R.L., arătând că judecătoria a stabilit în mod corect faptele; R.R.L. a declarat recurs la Curtea de Apel Iași, susținând că citarea sa în fața tribunalului nu fusese realizată corect și că ar fi trebuit dispus și un test ADN.

Curtea de Apel a supus din oficiu dezbaterei părților excepția de tardivitate a acțiunii, făcând trimitere la Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 .

Reclamantul a precizat în observațiile sale scrise că, la data introducerii acțiunii, art. 60 alin. (4) din Codul familiei prevedea că acțiunea în stabilirea paternității era imprescriptibilă și că instanțele care examinaseră cauza anterior nu supuseseră acest aspect dezbaterei părților.

Prin Hotărârea definitivă din 9 februarie 2011, adoptată cu majoritate, curtea de apel a respins acțiunea ca prescrisă. În luarea acestei soluții, curtea de apel a reținut că, prin decizia din 9 decembrie 2008, Curtea Constituțională a acordat prioritate principiului neretroactivității legii civile și a mai explicat că art. 8 din Convenție nu a fost încălcat ca urmare a respingerii acțiunii ca tardiv formulată, întrucât dreptul reclamantului de a introduce o astfel de acțiune se stinsese anterior ratificării Convenției de către România, astfel încât nu avea nicio speranță legitimă de a obține realizarea dreptului său.

Într-o opinie separată, unul dintre judecătorii de la curtea de apel a considerat: că acțiunea nu se prescrisese, interesele copilului privilegiate de legiuitor prin adoptarea Legii nr. 288/2007 trebuind să prevaleze asupra principiului neretroactivității legii civile, că sus-menționata decizie a Curții Constituționale nu a repus în discuție art. 60 alin. (4) din Codul familiei și că

legea trebuia interpretată în sensul producerii de efecte juridice. În plus, aceasta a arătat că, întrucât dreptul la acțiunea în stabilirea paternității era un drept personal nepatrimonial, acest drept era imprescriptibil.

b) A doua acțiune în stabilirea paternității este introdusă de mama celei de a doua reclamante, în nume propriu, împotriva lui B.C – cererea nr. 34.739/11.– la 27 martie 2004, la Judecătoria Târgu Mureș. Întrucât mama reclamantei nu a dat curs solicitării instanței de efectuare a unei expertize medico-legale în termenul indicat, judecătoria a pronunțat Hotărârea definitivă din 14 martie 2006 prin care a constatat perimarea acțiunii. La 3 martie 2008, în temeiul art. 56, art. 59 și art. 60 alin. (4) din Codul familiei așa cum a fost modificat prin Legea nr. 288/2007, reclamanta, reprezentată de mama sa, a sesizat Judecătoria Târgu Mureș cu o nouă acțiune în stabilirea paternității față de B.C. Acesta din urmă a contestat afirmațiile reclamantei și, invocând art. 60 alin. (1) din Codul familiei, a ridicat excepția prescripției dreptului la acțiune. Prin Hotărârea din 9 noiembrie 2009, judecătoria a respins acțiunea, fără să administreze probe, pe motiv că aceasta se prescrisese, nefiind introdusă în termenul de un an de la nașterea copilului. Instanța și-a întemeiat hotărârea pe Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 și a explicat că termenul de prescripție aplicat în speță era justificat de necesitatea de a asigura securitatea raporturilor juridice și buna administrare a justiției.

Reclamanta a declarat apel, susținând că articolele de lege pe care se întemeia acțiunea sa nu au fost declarate neconstituționale și că drepturile nepatrimoniale sunt, prin natura lor, imprescriptibile. De asemenea, a invocat și art. 8 din Convenție, explicând că termenul de prescripție prevăzut de lege în momentul nașterii sale restrânge dreptul său de a-și stabili ascendența.

Prin Hotărârea din 25 mai 2010, Tribunalul Mureș a admis apelul reclamantei și a trimis cauza la judecătoria spre a fi examinată pe fond. Tribunalul a considerat că termenul de prescripție aplicat în speță era contrar interesului superior al copilului, care nu putea obține stabilirea, conform legii, filiației față de tată. B.C. a formulat recurs, argumentând, între altele, că art. 8 din Convenție

protejează nu doar interesele copilului, ci și interesele pretinsului tată împotriva acțiunilor abuzive în stabilirea paternității. Prin Decizia definitivă din 24 noiembrie 2010, pronunțată în majoritate și în temeiul Deciziei Curții Constituționale din 9 decembrie 2008, Curtea de Apel Mureș a admis recursul lui B.C., a respins apelul celei de a doua reclamante și a menținut hotărârea pronunțată în primă instanță. Unul dintre judecătorii de la curtea de apel, într-o opinie separată, a considerat că respingerea acțiunii ca prescrisă contravenea art. 8 din Convenție, care impunea statului obligația de a lua măsuri legislative pentru a acorda prioritate realității biologice și sociale în fața simplelor prezumții. Acesta a adăugat că reclamanta rămânea într-o stare de incertitudine față de propria identitate și nu putea stabili statutul său civil în privința ascendenței sale.

c) Cea de-a treia acțiune, privind cererea nr. 20.316/12, mama celui de al treilea reclamant și M.M., tatăl prezumtiv, au conviețuit din 1987 până la 11 iulie 2004, data decesului acestuia din urmă.

În temeiul art. 59 și art. 60 din Codul familiei, la 10 ianuarie 2011, reclamantul a sesizat Judecătoria Curtea de Argeș cu o acțiune în stabilirea paternității față de M.M. – decedat, reprezentat la proces de moștenitorii săi legali M.A., P.P. și D.C.V. Acesta a susținut că mama sa și M.M. au avut o relație de notorietate și că, în cercul lor de prieteni, era cunoscut ca fiul lui M.M., care de altfel a și contribuit la întreținerea sa. Prin Hotărârea din 22 martie 2011, judecătoria a respins acțiunea reclamantului ca tardiv formulată, aplicând art. 60 alin. (3) din Codul familiei așa cum era în vigoare la data nașterii reclamantului; reclamantul a declarat apel, susținând, printre altele, că respingerea acțiunii sale ca tardiv formulată, în temeiul Deciziei Curții Constituționale din 9 decembrie 2008, aduce atingere dreptului său protejat de art. 8 din Convenție. Acesta a citat Cauza Kroon și alții împotriva Olandei (27 octombrie 1994, seria A nr. 297-C). și că, în temeiul art. 20 din Constituție, Convenția este aplicabilă direct în dreptul intern. Astfel Tribunalul Argeș, prin Hotărârea din 30 iunie 2011, a respins apelul. Făcând trimitere la art. 47 alin. (1) din Constituție, tribunalul a reținut că, începând din data de 31 august 2008, dispozițiile Legii nr. 288/2007 au încetat să producă efecte

juridice și că, prin urmare, dreptul aplicabil reclamantului era cel definit la art.60 alin. (3) din Codul familiei. Instanța a mai explicat faptul de a nu extinde imprescriptibilitatea acțiunii pentru persoanele născute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 288/2007 urmărirea a unui scop legitim, și anume asigurarea respectării principiului neretroactivității legii civile prevăzută de art. 15 alin. (2) din Constituție. De asemenea, instanța a adăugat că legiuitorul a luat totodată în considerare interesul superior al copilului.

Referitor la pretinsa încălcare a art. 8 din Convenție, tribunalul a reținut că existența unui termen de prescripție nu este în sine contrară art. 8. Făcând trimitere la faptele cauzei, instanța a observat că presupusul tată al reclamantului decedase și că, înainte de a muri, acesta ținuse legătura cu reclamantul. Instanța a considerat că nerecunoașterea legală a reclamantului avea doar consecințe materiale, reclamantul nefiind în măsură să beneficieze de bunurile tatălui. De asemenea, instanța a considerat că nu este aplicabilă în speță Cauza Kroon și alții, citată anterior.

Prin Hotărârea definitivă din 16 noiembrie 2011, Curtea de Apel Pitești a confirmat respingerea acțiunii ca tardiv formulată. Instanța a hotărât că dispozițiile Legii nr. 288/2007 nu erau aplicabile în speță având în vedere textul Deciziei Curții Constituționale din 9 decembrie 2008. Instanța a precizat că argumentul reclamantului întemeiat pe art. 8 din Convenție coroborat cu art. 20 alin. (2) din Constituție nu era aplicabil în speță întrucât realitatea biologică, a legăturilor dintre presupusul tată și copil, nu fusese dovedită în fața unei instanțe.

Ținând seama de similitudinea cererilor în privința problemelor de fond pe care le ridică, Curtea consideră oportună conexarea lor, în temeiul art. 42 § 1 din Regulament. cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din Convenție.

Invocând art. 8 din Convenție, toți reclamânții se plâng de încălcarea dreptului lor la respectarea vieții lor private ca urmare a imposibilității stabilirii filiației față de tată având în vedere termenul de prescripție care li s-a aplicat în temeiul dreptului intern. Pentru a se plânge de aceeași încălcare, reclamantul din Cererea nr. 25.057/11 a invocat și art. 6 § 1 din Convenție. Curtea consideră că

afirmațiile reclamantilor trebuie să fie examinate exclusiv din perspectiva art. 8 din Convenție.

Motivarea Curții

Principiile aplicabile: termenul de 6 luni prevăzut de art. 35 § 1 din Convenție urmărește să asigure securitatea juridică, oferind garanția că acele cauze care ridică probleme legate de Convenție sunt examinate într-un termen rezonabil și că nu există posibilitatea ca deciziile pronunțate să fie contestate pe termen nedefinit (Zorica Jovanović împotriva Serbiei, nr. 21.794/08, CEDO 2013). Această regulă marchează limita în timp a controlului efectuat de organele Convenției și indică atât persoanelor private, cât și autorităților termenul după expirarea căruia nu se mai poate exercita acest control [Sabri Güneş împotriva Turciei (MC), nr. 27.396/06, 29 iunie 2012].

În general, termenul de 6 luni începe să curgă de la data deciziei definitive pronunțate în cadrul procesului de epuizare a căilor de atac interne. Doar căile de atac obișnuite și efective pot fi luate în considerare pentru termenul de 6 luni deoarece un reclamant nu poate amâna termenul strict impus de Convenție încercând să adreseze cereri inadecvate instanțelor sau instituțiilor care nu au puterea sau competența necesară pentru acordarea, în temeiul Convenției, a unei reparații efective privind respectivul capăt de cerere [Ferne împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 14.881/04, 5 ianuarie 2006].

În cazul în care este clar de la început că reclamantul nu dispune de nicio cale de atac efectivă, termenul de 6 luni începe să curgă de la data la care sunt denunțate actele sau măsurile ori de la data la care reclamantul ia cunoștință de ele sau resimte efectele ori prejudiciul cauzat de ele [Dennis și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 76.573/01, 2 iulie 2002]. În sfârșit, Curtea amintește că o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale poate avea forma nu doar a unui act instantaneu, ci și a unei situații continue. Conceptul de „situație continuă” indică o stare de fapt determinată de acțiuni continue care sunt realizate de stat ori în numele acestuia și ale căror victime sunt reclamantii, iar termenul de 6 luni nu începe să curgă cât timp situația continuă persistă (Daróczy împotriva Ungariei, nr. 44.378/05, pct. 18, 1 iulie 2008).

În prezenta cauză, Curtea constată că toți reclamantii s-au născut în afara căsătoriei și că, în temeiul legislației aplicabile la data nașterii lor, dreptul de a introduce o acțiune în stabilirea paternității se prescrisese la un an după nașterea lor (cererile nr. 25.057/11 și 34.739/11) sau la un an după decesul presupusului tată (Cererea nr. 20.316/12). Toți reclamantii erau minori la data la care s-a împlinit termenul de prescripție prevăzut de legea în vigoare.

Curtea observă, că Legea nr. 288/2007, intrată în vigoare la 8 noiembrie 2007, prevedea că dreptul copilului la acțiune în stabilirea paternității nu se prescrie în timpul vieții acestuia și precizează că această dispoziție era aplicabilă copiilor născuți anterior intrării sale în vigoare. Prin urmare, dreptul la acțiune în stabilirea paternității, al reclamantilor a renăscut și aceștia au putut, în temeiul noii legi, să sesizeze în mod legitim instanțele interne cu o acțiune în stabilirea filiației față de tată. De asemenea, Curtea a sesizat că, prin Decizia sa din 9 decembrie 2008, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional art. II din Legea nr. 288/2007. Întrucât, în conformitate cu dreptul intern, decizia Curții Constituționale este obligatorie pentru instanțele interne de la data publicării sale în Monitorul Oficial, iar dispozițiile legii declarate neconstituționale încetează să mai producă efecte juridice în termen de 45 de zile de la publicare dacă nu sunt aduse în conformitate cu Constituția. Curtea constată astfel că dispoziția favorabilă reclamantilor nu mai era aplicabilă în dreptul intern începând din data de 23 decembrie 2008.

De altfel, Curtea consideră că, în prezenta cauză, nu poate fi vorba de o „situație continuă” în sensul regulii celor 6 luni, ci de un eveniment deosebit survenit la o dată exactă, respectiv Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008, care a anulat la nivel intern dreptul la acțiune în stabilirea paternității. Faptul că un eveniment are consecințe importante în timp nu înseamnă că a generat o „situație continuă” (Posti și Rahko împotriva Finlandei, nr. 27.824/95, pct. 39-40, CEDO 2002-VII). În plus, Curtea consideră că sus-menționata decizie a Curții Constituționale precizează clar că, ulterior pronunțării sale, reclamantii nu mai dispuneau în plan intern de o cale de atac efectivă

pentru soluționarea capătului lor de cerere formulat în temeiul art. 8 din Convenție.

Având în vedere aceste constatări preliminare, Curtea trebuie să examineze pe rând dacă reclamații din prezentele cauze au sesizat-o în conformitate cu art. 35 § 1 din Convenție.

Cu privire la cererile nr. 25.057/11 și 34.739/11, Curtea constată că reclamații care au introdus aceste cereri au pornit acțiunile în stabilirea paternității atunci când dispozițiile Legii nr. 288/2007 erau încă în vigoare. În timpul în care procesele erau pendinte în primă instanță, Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 a devenit obligatorie pentru instanțele interne. Or, în cazul primului reclamant, instanțele interne au judecat cauza pe fond în primă instanță și în apel. Doar instanța de recurs a ridicat din oficiu excepția privind termenul de prescripție stabilit prin Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008. În cazul celei de a doua reclamante, deși în primă instanță acțiunea a fost respinsă ca tardiv formulată, instanța de apel a trimis cauza la judecătoria pentru judecarea pe fond.

Prin urmare, Curtea consideră că celor doi reclamanti nu li se poate reproșa că au încercat să introducă o acțiune care li s-a părut, cel puțin la acel moment, că poate constitui un remediu pentru capătul lor de cerere (Campos Costa și alții împotriva Portugaliei, nr. 10.172/04, pct. 23, 30 octombrie 2007). Din punctul lor de vedere era rezonabil să aștepte soluționarea acțiunii în stabilirea paternității pe care au introdus-o în mod corespunzător înainte de a sesiza Curtea. Astfel, reclamații au oferit instanțelor interne posibilitatea de a remedia situația în litigiu.

Rezultă că deciziile interne definitive, în sensul art. 35 § 1 din Convenție, sunt într-adevăr cele pronunțate în acțiunile, în stabilirea paternității, adică Decizia definitivă a Curții de Apel Iași din 9 februarie 2011 și, respectiv, cea a Curții de Apel Mureș din 24 noiembrie 2010. Ținând seama de faptul că reclamații au sesizat-o în termenul de 6 luni de la data rămânerii definitive a deciziei interne respective, Curtea consideră că aceste cereri nu sunt tardive. Deci excepția Guvernului urmează a fi respinsă.

Cu privire la Cererea nr. 20.316/12, Curtea amintește că un reclamant nu are obligația de a utiliza căi de atac care nu sunt nici adecvate, nici

efective [Akdivar și alții împotriva Turciei, 16 septembrie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-IV, și Prystavska împotriva Ucrainei (dec.), nr. 21.287/02, CEDO 2002-X]. Utilizarea căilor de atac cu consecințe asupra stabilirii „deciziei definitive“ și deci asupra calculării momentului în care începe să curgă termenul de 6 luni [a se vedea, de exemplu, Kucherenko împotriva Ucrainei (dec.), nr. 41.974/98, 4 mai 1999; și Rezgui împotriva Franței (dec.), nr. 49.859/99, CEDO-XI].

Curtea amintește că tocmai a constatat că Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 a avut ca efect suspendarea și apoi anularea temeiului legal intern care i-ar fi permis celui deal treilea reclamant să sesizeze în mod valid instanțele naționale. În acest context, acțiunea în stabilirea paternității introdusă de reclamant, la aproximativ doi ani de la pronunțarea sus-menționatei decizii a Curții Constituționale, era sortită eșecului și nu constituia o cale de atac ce trebuia epuizată în sensul Convenției. Curtea mai observă că, deși reclamantul și-a întemeiat acțiunea pe art. 8 din Convenție pe lângă dispozițiile de drept comun, instanțele interne au respins acțiunea sa ca inadmisibilă, fără să examineze fondul cauzei, considerând că reclamantul nu avea temei legal în dreptul intern.

Prin urmare, Curtea consideră că al treilea reclamant ar fi trebuit să formuleze capătul de cerere cel târziu în termen de 6 luni de la data publicării deciziei Curții Constituționale, respectiv 9 decembrie 2008. Excepția ridicată de Guvern urmează așadar să fie admisă.

În concluzie, Curtea constată că cererile nr. 25.057/11 și nr. 34.739/11 nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, Curtea le declară admisibile. Referitor la Cererea nr. 20.316/12, Curtea constată că este tardivă și trebuie respinsă, în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție.

Cu privire la fond: reclamații precizează că durata termenelor de prescripție în vigoare la momentul nașterii lor conferea un caracter iluzoriu acțiunii în stabilirea paternității, în măsura în care aceasta era subordonată diligenței mamei lor sau a reprezentantului lor legal în termen de un an de la nașterea lor. Astfel, aceștia nu au beneficiat niciodată, ei înșiși, de dreptul efectiv la o astfel de

acțiune și nici de o cale de atac alternativă pentru a face să prevaleze realitatea biologică și socială în fața prezumțiilor legale.

Referitor la aplicabilitatea art. 8 din Convenție, Curtea observă că reclamanții, născuți în afara căsătoriei, au încercat să obțină pe cale judiciară recunoașterea legăturii lor juridice cu persoanele pe care le consideră a fi tații lor stabilind adevărul biologic. În fața Curții, aceștia se plâng că termenul prevăzut de lege, la data nașterii lor și care le era opozabil ca urmare a Deciziei Curții Constituționale din 9 decembrie 2008, i-a lipsit de posibilitatea de a obține stabilirea, în fața instanțelor interne, a filiației lor față de tată.

Curtea reamintește că nașterea și în special circumstanțele acesteia intră în sfera „vieții private” a copilului și ulterior a adultului, garantată de art. 8 din Convenție [Odiuvre împotriva Franței (MC), nr. 42.326/98, pct. 29, CEDO 2003-III]. Respectarea vieții private impune ca fiecare persoană să aibă posibilitatea de a stabili detaliile identității sale de ființă umană, iar dreptul unei persoane la astfel de informații este esențial, având în vedere influența lor asupra formării personalității (a se vedea, de exemplu, Mikulić împotriva Croației, nr. 53.176/99, CEDO 2002-I; și Gaskin împotriva Regatului Unit, 7 iulie 1989, 53, seria A, nr. 160). Aceasta include obținerea de informații necesare pentru aflarea adevărului despre un aspect important al identității persoanei sale, de exemplu identitatea părinților săi biologici (Jöggi împotriva Elveției, nr. 58.757/00, pct. 25, CEDO 2006-X; și Backlund împotriva Finlandei, nr. 36.498/05, 6 iulie 2010).

În consecință, faptele cauzei intră în domeniul de aplicare a art. 8 din Convenție care urmărește, în esență, să protejeze persoanele împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice; la acest angajament negativ se pot adăuga obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private sau de familie. Aceste obligații pozitive pot implica adoptarea unor măsuri pentru respectarea vieții private, chiar și în ceea ce privește relațiile dintre persoane (Kroon și alții, citată anterior, și Rõman împotriva Finlandei, nr. 13.072/05, 29 ianuarie 2013). Limita dintre obligațiile pozitive și negative care îi revin statului în temeiul art. 8 nu se pretează totuși unei definiții precise, deși principiile aplicabile lor sunt similare. Pentru a stabili

dacă există o obligație pozitivă este necesar să se țină seama de justul echilibru care trebuie păstrat între interesul general și interesele individului.

Curtea reamintește, de asemenea, că sarcina sa nu este de a se substitui autorităților naționale competente să soluționeze litigiile interne în materie de paternitate; rolul său este de a examina, din perspectiva Convenției, deciziile pronunțate de aceste autorități în exercitarea puterii lor de apreciere (Konstantinidis împotriva Greciei, nr. 58.809/09, 3 aprilie 2014; Rõman, citată anterior, și Rõzański împotriva Poloniei, nr. 55.339/00, 18 mai 2006).

Cu privire la respingerea acțiunilor reclamanților dacă era „prevăzută de lege” și urmarea un scop legitim, Curtea observă că reclamanții nu contestă faptul că respingerea acțiunilor acestora în stabilirea paternității era „prevăzută de lege”. În acest sens trebuie observat că instanțele interne au respins acțiunile reclamanților bazându-se pe decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 care, conform art. 147 alin. (4) din Constituție, este de aplicabilitate imediată, chiar și în litigiile în curs de judecată. În temeiul acestei decizii, instanțele interne au aplicat așadar art. 60 alin. (1) din Codul familiei, care prevedea că acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei poate fi pornită în termen de un an de la nașterea copilului. Prin urmare, Curtea consideră că respingerea acțiunilor reclamanților era „prevăzută de lege”.

Curtea constată că Curtea Constituțională și instanțele interne au considerat necesar să protejeze principiul neretroactivității legii civile și, astfel, să asigure securitatea juridică. De asemenea, Curtea admite într-adevăr că stabilirea filiației poate avea repercusiuni considerabile nu doar asupra vieții private și de familie a rudelor apropiate ale pretinsului tată, ci și asupra situației lor patrimoniale, ceea ce permite legiuitorului să reglementeze chestiunile legate de filiație (Konstantinidis, și Pascaud împotriva Franței, nr. 19.535/08, pct. 59 și 62, 16 iunie 2011). Ingerința în litigiu avea, așadar, ca scop protejarea „drepturilor și libertăților altora”.

Cu privire la necesitatea ingerinței: pentru a se pronunța dacă art. 8 din Convenție a fost sau nu respectat, Curtea trebuie nu doar să cântărească interesele persoanei față de interesul general al colectivității în ansamblu, ci și să cântărească in-

teresele private concurente aflate în joc. În acest sens trebuie observat că expresia „orice persoană“ prevăzută la art. 8 din Convenție se aplică atât copilului, cât și presupusului tată. Pe de o parte, există dreptul la cunoașterea propriilor origini – care are fundamentul în interpretarea extinsă a noțiunii de viață privată. Persoanele aflate în situația reclamanților au un interes vital, protejat de Convenție, de a obține informațiile care le sunt indispensabile pentru a afla adevărul despre un aspect important al identității lor personale și a înlătura orice incertitudine în această privință (Mikulic, citată anterior, pct. 64 și 65). Pe de altă parte, nu se poate nega interesul unui presupus tată de a fi protejat de plângeri tardive referitoare la fapte care datează de mulți ani. În sfârșit, pe lângă interesele concurente care tocmai au fost menționate, mai pot intra în discuție alte interese, de exemplu, cele ale unor terți, în esență familia presupusului tată, precum și interesul general pentru securitatea juridică (Backlund, citată anterior, pct. 46; și Rôman, citată anterior, pct. 51).

În speță, Curtea constată că situația reclamanților este oarecum diferită de cea descrisă în cauzele examinate până acum. Dacă în cauzele Phinikaridou, Konstantinidis și Backlund, sus-menționate, reclamanții nu au putut să introducă o acțiune în stabilirea paternității în termenul prevăzut de lege pe motiv că nu cunoșteau identitatea presupusului lor tată natural, în prezenta cauză, motivul ține de absența capacității depline de exercițiu a reclamanților de a introduce o astfel de acțiune în cursul termenului de prescripție.

În această privință trebuie constatat că legea, aplicabilă în speță, prevedea ca moment de începere a termenului de prescripție un moment obiectiv, și anume data nașterii reclamanților. Astfel, prevederile Codului familiei în versiunea în vigoare în momentul nașterii reclamanților protejau interesele unui copil a cărui mamă sau al cărui reprezentant legal a introdus o acțiune în stabilirea paternității în termenul prevăzut de lege. În schimb, Codul familiei nu conținea prevederi cu privire la persoanele aflate în situația reclamanților, ai căror reprezentanți legali nu au introdus acțiuni în stabilirea paternității în termenul prevăzut de lege.

Astfel, în prezentele cauze, termenul de prescripție pentru introducerea unei acțiuni în sta-

bilirea paternității s-a împlinit atunci când reclamanții au împlinit vârsta de un an, deci cu mult timp înainte ca aceștia să aibă capacitate deplină de exercițiu pentru a introduce ei înșiși o acțiune în stabilirea paternității. Prin urmare, reclamanții depindeau de diligența mamei lor sau a reprezentantului lor legal pentru a introduce o acțiune în stabilirea paternității și, având în vedere că aceștia din urmă nu au făcut-o, reclamanții nu au avut niciodată posibilitatea de a introduce personal o astfel de acțiune. Dacă primului reclamant i s-a aplicat prescripția din cauza inacțiunii mamei sale, aceeași constatare este valabilă pentru cea de-a doua reclamantă, a cărei mamă nu a urmat în mod corect procedura internă.

Curtea consideră că, în principiu, termenul de un an existent în legislația română nu este lipsit de caracter rezonabil din perspectiva duratei sale. În schimb, problema o constituie dies a quo deoarece, în aceste cauze, lasă să curgă un termen care nu permite deloc compensarea lipsei de acțiune din partea mamei sau a reprezentantului legal cât timp copilul a fost minor (a se compara cu Cauza Konstantinidis în care Curtea a considerat că termenul de prescripție de un an prevăzut de legislația elenă în beneficiul copilului nu era neîntemeiat pentru că începea să curgă de la împlinirea vârstei majoratului și permitea astfel compensarea lipsei de acțiune din timpul minoratului). Curtea constată astfel că stabilirea termenului de prescripție, așa cum și-a produs efectele în speță, a restrâns dreptul reclamanților de a introduce acțiuni în stabilirea paternității ducând până la stingerea acestuia.

Curtea reamintește apoi că a apreciat deja că termenele de prescripție rigide sau alte obstacole în calea acțiunilor în stabilirea paternității care se aplică chiar dacă reclamanții nu au cunoștință de identitatea presupusului lor tată înainte de împlinirea termenului de prescripție încalcă art. 8 din Convenție. Curtea consideră că acest criteriu trebuie să fie luat în considerare în prezentele cauze. Curtea constată în această privință că dreptul intern nu prevede nicio excepție care le-ar fi permis reclamanților să introducă ei înșiși o acțiune în stabilirea paternității la împlinirea vârstei majoratului sau într-un anumit termen ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 288/2007, care a conferit caracter imprescriptibil dreptului

copiilor născuți după intrarea în vigoare a acesteia de a introduce o acțiune în stabilirea paternității

În plus, Curtea observă că reiese clar din Decizia Curții Constituționale din 9 decembrie 2008 și din hotărârile pronunțate de instanțele interne că s-a acordat o importanță mai mare interesului general reprezentat de securitatea juridică și drepturilor și intereselor concurente ale tatălui și familiei acestuia decât dreptului reclamanților de a-și cunoaște originile. O restrângere atât de radicală adusă dreptului reclamanților de a introduce o acțiune în stabilirea paternității necesita din partea instanțelor române punerea în balanță a intereselor implicate. Curtea observă că, atunci când au respins acțiunile reclamanților, instanțele interne nu au luat în considerare în niciun moment dreptul acestora de a-și cunoaște ascendența și dreptul acestora la stabilirea filiației față de tată. Astfel, în Decizia sa din 9 decembrie 2008, Curtea Constituțională nu a examinat interesele persoanelor aflate în situația reclamanților și a acordat prioritate principiului neretroactivității legii civile fără să pună în balanță interesele implicate (supra, pct. 44). Deși este adevărat că Curtea Constituțională este garantul constituționalității legilor și al principiului neretroactivității legii civile, nu este mai puțin adevărat că în Constituție se prevede ocrotirea vieții private și prioritatea reglementărilor internaționale, astfel încât punerea în balanță a tuturor intereselor ar fi putut conduce la o dezbatere la nivel intern. Ulterior, instanțele interne au urmat decizia Curții Constituționale. În opinia Curții, nu s-a demonstrat suficient în ce mod interesul general de protejare a securității juridice a legăturilor de familie sau interesul

presupusului tată are prioritate față de dreptul reclamanților de a avea cel puțin o posibilitate de a stabili în justiție filiația față de tată. În această privință, Curtea reamintește că scopul Convenției este apărarea unor drepturi care nu sunt teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective [a se vedea, mutatis mutandis, Artico împotriva Italiei, 13 mai 1980, pct. 33, seria A nr. 37; și Karoussiotis împotriva Portugaliei, nr. 23.205/08, pct. 84, CEDO 2011 (fragmente)].

Pe de altă parte, Curtea ia act de evoluția dreptului român în materie de filiație, evoluție care se dovedește favorabilă prevalenței realității biologice asupra ficțiunilor legale. Astfel, conform noului Cod civil, acțiunea în stabilirea paternității este imprescriptibilă în timpul vieții copilului (supra, pct. 42). Totuși, reclamanții nu au putut să beneficieze de această evoluție a dreptului român din cauza Deciziei Curții Constituționale din 9 decembrie 2008.

Cu privire la celelalte încălcări: în observațiile sale din 9 aprilie 2013, a doua reclamantă a invocat și art. 6 § 1 din Convenție, plângându-se de nerespectarea dreptului său de acces la instanță. Curtea consideră că acesta este un nou capăt de cerere, pe care reclamanta nu l-a menționat în formularul de cerere, și că nu constituie un capăt de cerere asupra căruia părțile au făcut schimb de observații. Prin urmare, nu este necesară examinarea lui în prezenta cerere [Piryaniuk împotriva Ucrainei, nr. 75.788/01, pct. 19-20, 19 aprilie 2005; M.C. și alții împotriva Italiei, nr. 5.376/11, pct. 54, 3 septembrie 2013; și Dumitrescu împotriva României (dec.), nr. 23.858/08, pct. 38-39].